

tedir. Bunların başlıcaları şunlardır: Tomruk, ahşap vb. ni kolay ve hatasız ölçme-ye yarayan bir cetvel olan *Trigonum Architectonicum: The Carpentars Rule* (London 1612); geometrik rakamlara dair *De Numeris Geometricis* (Londra 1614); denizciler ve seyahat eden tâcirler için hazırladığı bir çeşit takvim olan *Kalendarium Viatorium Generale* (Londra 1614); aritmetiğin prensiplerinden bahseden *The Principles of Arithmetick* (Londra 1616); arazi ölçümüne dair *Mesolabium Architectonicum* (London 1631) ve coğrafyacı, denizci, mimar gibi meslek sahipleri için geometriye giriş mahiyetinde bir el kitabı olan *Via Regia ad Geometriam* (Londra 1636).

Kur'ân-ı Kerîm'den yaptığı bazı süre-lere ait tercümelerin yazma nüshaları Oxford (Bodleian Library) ve Cambridge'te (University Library) muhafaza edilmektedir. Yine Oxford Bodleian Library'de bulunan bir çeviri çalışmasından Bedwell'in Farsça da bildiği anlaşılmaktadır (eserleri hakkında geniş bilgi için bk. Hamilton, s. 124-128).

BİBLİYOGRAFYA :

A. Hamilton, *William Bedwel the Arabist 1563-1632*, Leiden 1985; Ziriklî, *el-A'lam*, IX, 145-146; Necîb el-Akîkî, *el-Müsteşrihûn*, Kahire 1980, II, 39-40; Mişâl Cühâ, *ed-Dirâsâtü'l-'Arabiyye ve'l-İslâmiyye fî Ürûbbâ*, Beyrut 1982, s. 30-31.

TEVFIK RÜŞTÜ TOPUZOĞLU

BEG

(bk. BEY).

BEGAVÎ, Ali b. Abdülazîz

(على بن عبد العزيز البغوي)

Ebû'l-Hasen Alî b. Abdilazîz
b. el-Merzûbân el-Begavî
(ö. 286/899)

Muhaddis.

Horasan'da Merverrûz ile Herat arasında bulunan Bağşûr (Bağ) kasabasında doğduğu ve buraya nisbet edildiği anlaşılan Begavî, daha sonra Mekke'ye yerleşti ve ölümüne kadar burada yaşadı. Affân b. Müslim, Ebû Ubeyd Kâsım b. Sellâm, Ka'nebî ve Ali b. Ca'd gibi şeyhlerden hadis dersi aldı. Ayrıca Ebû Ubeyd'den kiraat ilmini öğrendi. Kendisinden yeğeni Ebû'l-Kâsım el-Begavî, Da'lec b. Ahmed, Taberânî ve tahsil için Mekke'ye gelen birçok hadisçi rivayette bulundu. Begavî doksan yaşını geçmiş olduğu halde Mekke'de vefat etti.

İbn Ebû Hâtim ondan **sadûk***, Dârekutnî ise **sika*** diye söz ederken başta *es-Sünen* sahibi Nesâî olmak üzere diğer bazı âlimler, ücret almadan hadis okutmadığı için onu kınamış ve kendisinden rivayette bulunmamışlardır. Begavî ise mücâvir olması (aslen Mekkeli olmaması) ve sadece ilimle meşgul bulunması sebebiyle herhangi bir kazancı olmadığı için ücret aldığı söyleyerek kendisini savunmuştur. Ebû Ubeyd Kâsım b. Sellâm'ın *Ğaribü'l-hadîs*, *Kitâbü'l-Hayz* ve *Kitâbü'l-Tahûr* adlı eserlerini rivayet eden Begavî, nüshası bize kadar ulaşmamış olan büyük bir **müsned*** de meydana getirmiştir. Bu eseri kendisinden Ebû Ali Hâmid b. Muhammed en-Nerevî rivayet etmiştir. Begavî'nin, hocası Ebû Ubeyd'den naklettiği hadisleri ihtiva eden bir de hadis cüzü bulunmaktadır (Zâhiriyye Ktp., nr. 98/7, vr. 92^a-97^a).

BİBLİYOGRAFYA :

el-Cerh ve't-ta'dil, VI, 196; Yâkût, *Mu'cemü'l-üdeba'*, XIV, 11-14; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, II, 622-623; a.mlf., *Mizânü'l-i'tidâl*, III, 143; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ'*, XIII, 348-349; İbn Hacer, *Lisânü'l-Mizân*, IV, 241; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, II, 193; Sezgin, *GAS*, I, 161; H. Schützing, "Bağavî", *Elr.*, III, 407.

İ. LÜTFİ ÇAKAN

BEGAVÎ, Ebû'l-Kâsım

(ابوالقاسم البغوي)

Ebû'l-Kâsım Abdullâh b. Muhammed
b. Abdilazîz b. el-Merzûbân el-Begavî
(ö. 317/929)

el-Begaviyyü'l-kebir diye tanınan
hadis âlimi.

214'te (829) Bağdat'ta doğmasına rağmen ailesinin memleketi olan Horasan'ın Bağşûr (Bağ) kasabasına nisbetle Begavî diye şöhret buldu. İbn bint Ahmed b. Menî' diye de tanınan Begavî, amcası Ali b. Abdülazîz ve ana tarafından dedesi Ahmed b. Menî'nin özel ilgileri sayesinde oldukça küçük yaşta hadis meclislerine devam etti ve bu ilmin tahsiline on bir yaşında başladı. Aralarında Ali b. Ca'd, Ali b. Medîni, Ahmed b. Hanbel, Ebû Nasr et-Temmâr gibi ünlü muhaddislerin de bulunduğu 300'ü aşkın şeyhten hadis tahsil etti. İbn Sâid, Katîf, İsmâilî, İbn Şâhîn, Dârekutnî, İbn Kâni', Taberânî, İbn Hibbân gibi yüzlerce muhaddise de hadis okuttu.

Güvenilir bir muhaddis olan Begavî, yetiştirdiği talebeler yanında tasnif ve

telif ettiği eserleriyle de İslâm kültür tarihinde meşhur olmuştur. Yazısı güzel olduğu için dedesi, amcası ve kendisi için birçok kitap istinsah etmiştir. Hayatta iken şöhretini kıskananlar olmuşsa da bunlardan herhangi bir zarar görmemiştir. Begavî nisbesiyle anılan diğer âlimlerden ayırt edilmesi için kendisine "el-Begaviyyü'l-kebir" denilmiş olmasına rağmen bazı kaynaklar onu Muhyissünne Ebû Muhammed el-Begavî (ö. 516/1122) ile karıştırmışlar ve bu yüzden Muhyissünne'nin *Me'âlimü't-tenzil* adlı tefsirini onun eserleri arasında göstermişlerdir.

Begavî bir ramazan bayramı gecesi 100 yaşını aşmış olduğu halde Bağdat'ta vefat etti ve Bâbü'ttin Kabristanı'nda toprağa verildi.

Eserleri. Tarih ve Hanbelî fıkıhı alanlarında da temayüz etmiş olan Begavî'nin eserleri şunlardır: 1. *Mu'cemü's-şahâbe*. Alfabetik olarak hazırlanan eser as-hâbın hayatını ve rivayetlerini konu edinmektedir (Zâhiriyye Ktp., Mecmûa, nr. 94/11). 2. *Târîhu vefâtü's-şüyûh* (Zâhiriyye Ktp., Mecmûa, nr. 106, 8 varak). 3. *Mesâ'ilü Ahmed b. Hanbel* (Zâhiriyye Ktp., Mecmûa, nr. 83/7, 8 varak). 4. *Hikâyetü Şu'be* ve *Amr b. Mürre*. Şu'be b. Haccâc'ın, hocası tâbiin âlimlerinden Amr b. Mürre hakkındaki rivayetlerini toplayan risâle Zâhiriyye Kütüphanesi'ndedir (Mecmûa, nr. 21, 5 varak). Begavî ayrıca Ahmed b. Hanbel'in *Kitâbü'l-Eşribe*'sini rivayet etmiş, *Hadîşü Ebî Seleme* ve *Şelâsetün ve şelâşüne hadîşen min hadîşî Ebi'l-Kâsım* adlı eserleri kaleme almıştır (Sezgin, I, 175). Onun bunlardan başka hocası Ali b. Ca'd'ın hadislerinden derlediği on iki cüzük *el-Ca'diyyât*, *es-Sünen 'alâ mezâhibi'l-fukahâ'* adlı eseri ve dedesiyle amcasının müsnedlerinden faydalanarak meydana getirdiği *el-Müsned* adlı bir diğer eseri kaynaklarda zikredilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, X, 111-117; *Tabakâtü'l-Hanâbile*, I, 190-192; Sem'ânî, *el-Ensâb* (Bârûdî), I, 375-376; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, I, 467-468; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, VIII, 161; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, II, 737-740; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ'*, XIV, 440-457; a.mlf., *Mizânü'l-i'tidâl*, II, 492-493; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, II, 275-276; Kettânî, *er-Risâletü'l-müstetrafe*, s. 78, 127, 136; Sezgin, *GAS*, I, 175; C. Avvâd, *Akdemü'l-mahtûâtü'l-'Arabiyye fî mektebâti'l-'âlem*, Bağdat 1982, s. 101; Kays Âl-i Kays, *el-İrâniyyün ve'l-'edeblü'l-'Arabî*, Tahran 1984, I/1, s. 126-135.

ALİ YARDIM